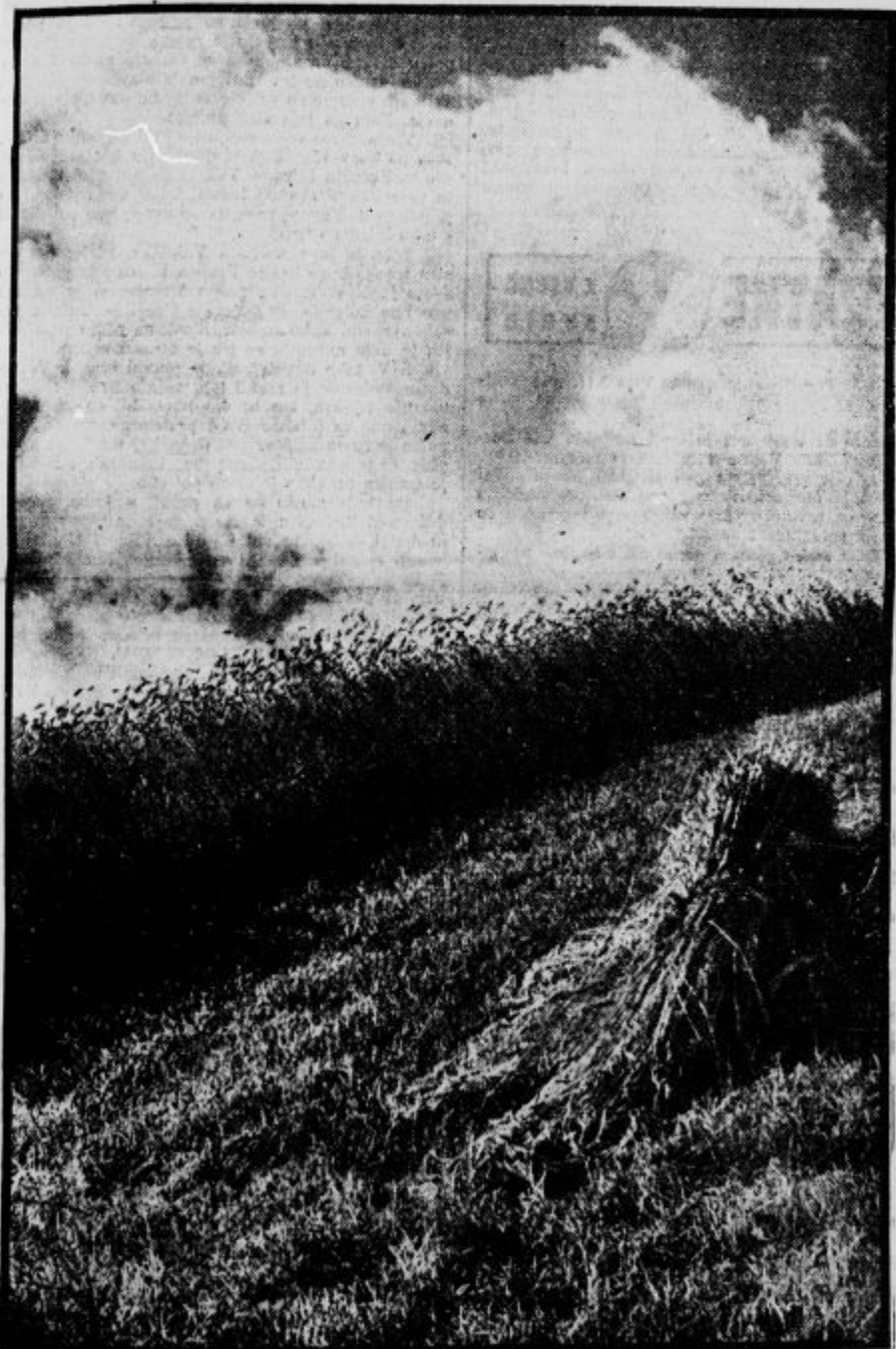

Domoljub

V Ljubljani 15. julija 1942-XX

55 - Štev. 29

Ob času žetve

V ogledalu

Pravo in napačno sočutje

Dva človeka sta te obiskala drug za drugim. Prvi ti je zaupal svojo srečo, drugi pa ti je po-
tožil svoje gorje. Zdaj te vprašam: Koga izmed
teh dveh imaš rajši? Bržkone misliš, da te drugi,
ki ti je zaupal svoje gorje, bolj miha kakor pa prvi,
ki je ves srečen. Zakaj? Zato, ker misliš, da ta
trpeči ljudje bolj ganejo kakor pa srečni. Kar ver-
jamem ti, da je tako tudi res. Prav gotovo si se
dobro vživel v razmere svojega nesrečnega bližnje-
ga. In blagor ti za to!

Vendar pa je prav, če se malce ogledaš v ogle-
dalu ter skušaš dognati, ali ni pri tem tvojem so-
čutju še kake druge misli, ki bi ne bila tako plemeni-
ta. Na primer: Morda ti laska, da se je siro-
mak tebi tako odkrito zaupal. Saj bi taka tvoja
misel nikakor ne bila greh, le plemenito sočutje bi
bilo manj vredno. Morebiti ti dobro de, da ob tuj-
ni nesreči moreš še bolj občutiti, da si srečen. Morda
ti je celo prijetno, da ob tujni nesreči čutiš olajša-
nje, ako si sam nesrečen. To vse je docela naravno,
daš plemenitost sočutja v tem nekoliko trpi.

Zgodi pa se ti lahko, da boš ob takem gledanju
svoje notranjosti dognal, da si v sebi čutil nekako
tiho veselje, ker je žalujoči nesrečnik bil včasih
prevzet in napuhnjn, da je pa zdaj ponižan, da
sicer bogati mož ne čuti blagoslova svojega boga-
stva. Morebiti pa se je priaknilo celo kaj škodo-
željivosti? To bi bilo že huje! Jaz tega ne vem, ti
sam presodi to svojo notranjost, svoje srce in svoja
misli!

Resnica, ki ni povšeči

Lovrenc si je postavil nov kozolec po svojih
načrtih, ali pa je sam naredil recimo gnojnično
jamo, če je umetnik, je morebiti naslikal kako lepo
sliko. Naj že bo kakor koli! Lovrenc bi zdaj rad
vedel, kako je njegovo delo drugim všeč. Pa po-
vpraša soseda: »Povej mi no, kako se ti zdi tole,
kar sem naredil?« Kar odkrito mi povej resnico!«
Torej resnico naj soseda na ves glas pove, da se na
bi zdelo, da Lovrenc izprašuje iz golega samoljubja.

Največkrat je tak Lovrenc prepričan, da ga bo
sosed pohvalil, kar bo Lovrencu na vso moč po-
godu. Največkrat je naš Lovrenc tak, da bi ga so-
sed kar užalil, če bi govoril, kaj je na Lovrencem
delu napačnega. Vsaj na tihem bo Lovrenc go-
drnjel, da je sosed prav za prav omejen človek, ki
ne zna presojati, kaj je lepo. Sosedu bi človek de-
jal: Sicer je res pošteno, da si povedal po pravici,
pametno pa ni bilo, ker Lovrenc ni želel tvoje graje,
marveč tvojo hvalo.

Zgodi pa se morebiti, da ta ali oni Lovrenc za-
res misli vprašati, kako ljudje sodijo o njegovem
delu, ker hoče resnico izvedeti. Vendar je pri člo-
veku navadno že tako, da je le redko kdaj ljubezen
do resnice večja kakor pa samoljubje. Naš Lovrenc
— ali kakor koli mu je že ime — bo morebiti tudi
brez nejevolje poslušal grajo svojega dela. Vendar
mu navadno gre bolj zase kakor pa za resnico.
Vneto poslušaj grajo ter že misli na ugovore in raz-
loge, ki naj podpro njegovo samoljubje.

Lahko pa se zgodi, da je Lovrenc res možak,
ki mu je kaj do resnice. Tak bo poslušal razloge
svojega soseda, kaj je napak, ter ga bo kot veččaka
še vedno prav tako visoko čenil kakor bi ga cenil,
če bi ga bil hvalil. Takemu možu vsa čast in hvala.
Takemu je tudi najlažja pot do izpopolnjevanja
samega sebe in svojega znanja.

RAZGLED PO SVETU

Vojna poročila

V Afriki so zadnje dni preteklega tedna bili topniški boji. Angleži so enkrat napravili hud napad, pa so bili odločno odbiti. Izgubili so več tankov in letal. — Letalski boji se nadaljujejo, v vseh imajo Angleži velike izgube. — Japonska vlada je Duceju čestitala k velikim italijanskim zmagi v Afriki.

V Sredozemskem morju je italijanska torpedovka potopila dve angleški podmornici.

V Severnem morju so nemške pomorske sile potopile 32 ameriških ladij, ki so iz Amerike vozile vojno blago. Tudi ena izmed spremljajočih ameriških križark je bila potopljena.

V Rusiji so nemške čete okoli Sebastopola zajele vsega skupaj 97.000 ruskih vojakov. Nemške čete so na Donu dosegle nove uspehe ter zasedle važno rusko industrijsko mesto Voronež. Ruska obrambna žrta na tem delu bojišča se je s tem močno zmanjšala.

Na Kitajskem Japonci še zmeraj tolčejo Kitajce, ki so v teh letih v boju z Japonci izgubili na manj kot šest milijonov mož. Japonske izgube pa so skrajno majhne.

Francija izkorišča svoje vodne sile.

Francija je razmeroma še malo elektrificirana. Sedanja javna dela na tem polju pa obetajo že za približno zimo velike koristi. Največji vir francoskih vodnih sil je reka Rhona. Na njenem gornjem toku so zgradili štiri zatvornice z elektrarnami, ki dajejo okrog 120.000 HP. Poleg tega prihaja za elektriko v poštev več jezer v Pireneji in na Alp-skih jezerih. Pripravljajo tudi načrte za nove daljnovode visoke napetosti od 150 do 220 tisoč voltov.

Italijanske železnice v sedanji dobi.

Prometno ministrstvo je podalo nedavno poročilo, v katerem poudarja veliko delo, ki ga vrše italijanske železnice. Promet se je izredno povečal, kar ni samo v zvezi s prevozom za vojno važnega materiala. — K temu je priložni še dodatni promet z novimi pokrajini. Z raznimi ukrepi so omogočili povečanje tovarnega prometa. Napredujoča elektrifikacija železnic je delo olajšala. Ker ima proge elektrificirane, pristihi Italija sedaj na leto dva in pol milijona ton premoga.

Znamenita cerkev — žrtev požara.

V španskem mestu Covarrubias je nedavno izbruhnil velik požar, ki je do temelja uničil tudi znamenito stolnico. V cerkvi so bile stare kraljevske grobnice in vel dragoceni sliki. Požar je nastal iz dosege iz nepopolnoma razčistih v samem cerkvenem traktu.

Posebna skladišča za krompir.

Glede na izkušnje v zadnji dobi zimi, ko se je pokvarilo mnogo krompirja prav zaradi neprimerne barambe, je nemško prehranjevalno ministrstvo izdalo navedbo za vektidiranje krompirja. Za prihodnjo zimo bodo pripravili in preuredili neuporabljene velike garaže, trdnice in podobna skladišča. Posebna skladišča za krompir po mestih bodo sprejela do 1000 ton krompirja.

V Franciji žgo oglje iz trtnega lesa.

Pomanjkanje premoga in oglja je dovedlo Francijo do tega, da je pričela izkoriščati druge možnosti za pridobivanje oglja. Tako so pričeli za izdelovanje oglja zbirati les iz trte, ki ga dobe pri obnovi vinogradov ali pri rezanju. Iz ene tone trtnega lesa dobijo v tavnih 250 kg oglja in 30 litrov pogonskega goriva. Trtni les kot surovina za pridobivanje oglja pride seveda le v poštev tam, kjer imajo ogromne površine vinogradov.

Tudi kača sesa kravo.

Kmetica iz francoske vasi Ondres je več dni zaporedoma opazila, da krava nima mleka. Kmetica je mislila, da ji nekdo kravo vaf dan na paši pomolze. Očista je na prežo. In kaj je dognala? Čim

se je krava približala gozdu, je zamukala. Iz gošče se je prikazala ogromna kača boa in je začela mirno sesati kravo. Prihitela sta dva vojaka, ki sta kačo ubila. Izkazalo se je, da je kača ušla iz nekega cirkusa.

Kačji strup zbirajo.

V nekaterih železah se letos pojavlja precej kač. Razmeroma mnogo modrasov je sedaj na Estonem. Zato so letos ustanovili v Dorpatu nov državni zavod, kjer izdelujejo iz kačjega strupa cepivo. Od posameznega mod. sea dobijo 2 do 4 mg strupa.

Prva na Danskem pridelana kava.

V posebnih gorski gredi rastlinskega vrta v danekem Kopenhagenu goje že več časa velik kavin grm. Letos je grm prvič obrodil in kava je dozorela. Poslali so jo raznim botaničnim (rastlinskim) vrto-vom, nekaj jo je dobil tudi tamošnji kraljevski dvorec. To je vsekakor prva na Danskem pridelana kava.

KRATKE z vsega sveta

Zdravstveno stanje papeža Pija XII. je povolj-no, vendar je običajni veliki sprejem onega tedna izostal.

Samo 24 lepih dni je imel preteklo leto nor-voški otok Jan Mayen v Severnem morju.

Največji vrt sočivja pod steklom imajo sedaj v badensko-porenski dolini; pod steklom vzgajajo rastline na prostoru 12.000 m². Konec februarja so že imeli prve kolerabice.

23.000 Judov služi v različnih oddelkih angle-ške policije na Bljnjem Vzhodu.

Ustanovitev posebne judovske vojske za obram-bo Palestine zahteva Judovska zveza v Avstraliji in Novi Zelandiji.

50.000 svojih rojakov so doslej naselili Bolgari na področju bivše grške Tracije, kjer so bivali do zadnje vojne Grki in Turki.

Velika eksplozija je nastala oni petek v nekem rudniku pri ameriškem mestu Morgantown v zvezni državi West Virginia.

Posvetovalnice za raka bodo ustanovili v vsa-kem okrožju v Nemčiji.

Enajst 80 letnih nevest je v zadnji dobi stopilo v Turčiji v zakonsko zvezo. Eden izmed ženinov šteje komaj — 30 let.

Izredno dobro litno žetev si obetajo na Slo-vaškem.

300.000 m³ lesa za izdelavo umetne svilne more sedaj predelati Francija.

V šestih mesecih bo mogla Japonska popolnoma izkoristiti petrolejska ležišča v Nizozemski Indiji.

Nemški maršal Rundstedt je te dni nadzoroval utrjeni predel ob holandski obali.

Angleški oddelki so 2. julija zasedli francoski otok Mayte.

Poldrugo milijardo jenov je Japonci doslej veljala vojna s Kitajsko.

Pe živilskih nakaznikov so ugotovili, da živi v zasedeni Franciji 39, v nezasedeni pa 14 milijonov Francozov.

Vsa italijanska vojaška pošta za vzhodno bo-jišče bo odselej hodila po zraku.

Ogromen požar je nastal v shrambah za vod-ljive zrakoplove v Akronu v Združenih državah.

Na bojišča v Egiptu je padel 35 letni angleški brigadni general viscomt Garmoye.

Velika stavka je izbruhnila nedavno v egip-tovski industriji.

Polevov celotnega pridelka kave je letos uničil mraz v Braziliji.

Ogromen požar v bližini francoskega Marsellia je ono nedeljo hudo poškodoval neki grad in več tovarn.

Več oseb je obsodilo na dolge kazni in priščno delo pariško posebno sodišče zaradi tatvine krušnih nakaznic.

ZGodbice

Prevelika skrb za želodec

V Sloveški naravi je tako urejeno, da Slovek mora skrbeti za svojo brano. Dober tek, ki ga Slovek ima, želja po hrani je zato prirojena, da se Slovek ohrani pri življenju, da more delati in svoj tustranski namen dosegati. Napak pa je, če Slovek pride tako daleč, da misli le na to, kaj bo jedel in pil. Bili so in bodo še taki časi, ko so se ljudje vdajali uživanju. Takim časom je potem sledila po-guba. Zato moramo zmeraj imeti pred očmi Go-spodove evangeljske besede: »Ne skrbite le za to, kaj boste jedli in kaj boste pili!«

V časih, ko je stari poganeki Rim bil na vrhu svoje moči in slave, je vsa tedanja družba živela zgolj uživanju. Bogataši so prirajali drage poj-dine. O bogatašu Lukulu je znano, da je na primer poleg drugih dragih jedi za večerjo postavil pred stotine svojih gostov tudi jed iz slavevskih jezikov. Tedanje večerje so veljale milijone današnjega denarja. Nato pa je prišel propad.

V srednjem veku so ljudje bolj skromno živeli, zato pa so v 17., 18. in 19. stoletju spet začeli na vsi moč sluziti želodcu. Takrat so posevni vladarji in princii sami okušali iznajti kako novo jed, ki so ji potem dali svoje ime, da so svoje ime proslavili s tako želodčno iznajdbo.

Tako je lepa Marjeta Valoška, ki je bila se-stra francoskega kralja Franca I., izumila glasovito svojo juho. Plemenita gospa Maintenon je izumila posebne kotelete. Princezinja Conti je izumila po-seben način, kako nadevati pečena ovčja prsa. Ko jih je dala narediti, se jih je francoski kralj Lud-vik XIV. tako navedel, da je potem obolel. Vojvo-dinja Villerois je vsako leto izdala 20.000 frankov tedanje veljave, kar bi dandanes bil ogromen denar, samo za pitanje svoje perutnine. Na poseben način je znala pripravljati prepelice maršalka Mire-poix, ki je bila tudi pisateljica. Princezinja Soubise je iznašla posebno čebulno polivko.

Pa tudi moški so se pečali s kuho. Sloveči državnik Richelieu, Mazarin, vojvoda Montmorency in drugi so bili te vrste ljudje. Filozof Montaigne je celo spisal knjigo, ki se imenuje »Znanost, kako je treba uživati«. Francoski kralj Ludvik XIII. je iznašel posebne bombone, princ Condéjski pa je izumil novo filozofsko juho ter z njo postal slaven. Najbolj goreč častilec svojega želodca je bil brez dvoma francoski kralj Ludvik XIV. Njegova ku-hinja je imela tri oddelke. Prvi oddelek je kuhel zgolj za kralja in njegove otroke, drugi je kuhel za prince in princezine, tretji pa, ki se je imenoval maršalka kuhinja, je kuhel za druge dvorjane. Zato pa je v teh kuhinjah služilo 383 uradnikov ter 103 kuharji. Veljala pa je na leto 2.600.000 fran-kov. Vinski trgovci, ki je kraljevi mizi dajal vino, je vsako leto dobil 370.000 frankov, trgovci, ki je prodajal ribe in divjačino, je dobil vsako leto 1.200.000 frankov. Poleg vsega tega pa je ta sloveči kralj ostal samo leta 1778. svojim trgovcem dolžan nič manj kakor 4 milijone frankov.

Samo ena večerja, ki jo je princ Soubise dal kralju na čast in na kateri so postregli s omeletami iz fazanjih jajc, je veljala 240.000 frankov.

Tako je tedanja prevelika skrb za želodec bila tudi eden izmed vzrokov francoske revolucije, ki je uničila tedanjo družbo. Zanj pa je prišel Napoleon in z njim novo uživanje.

Je pač res tako na svetu, da ljudje iščejo iz-boda iz bede, ki jo povzroča prevelika skrb za želodec, v krvavih revolucijah, pa svojega namena ne dosežejo in ga ne bodo, dokler ne bodo v mislih, besedah in dejanju spoznali, da je evangeljski nauk edini, ki more osrečiti svet in Sloveštvo.

5050 kitajskih letal so sestrelili Japonci v petih letih vojne s Kitajci, vedo v Tokiu.

V Carigradu je naglo umrl predsednik turške vlade dr. Sajdam.

Ker se delili letake z vsebino, sovražno Japo-ncm, so na Filipinih usmrtili osem domačinov.

2000 letnice obstanika je praznovalo pred krat-kim švicarsko mesto Zeneva.

500.000 kg tobaka je uničil požar v turškem Samsunu.

Velike poplave so divjale te dni v turških po-krajinah z imenom Brusea in Adama.

Zemlja je dobesedno požrla te dni grič Athicoe v bližini Madrida.

Kaj je NOVEGA

Komunisti more najboljše med nami!

Cela vrsta naših najboljših mož na Dolenskem je že padla kot žrtev komunističnih morilcev, ki pravijo, da s tem osvobajajo naš narod. Med umorjenimi je sedaj tudi ugledni Alojzij Hrovat, mizar v Petanu, podžupan žmibelske občine pri Novem mestu ter tajnik obrtniškega društva. Pridni, pošteni in katoliško zavedni mizaraki obrtnik, ki je s pridnim delom svojih rok preživel deset otrok, je padel kot žrtev teh morilcev zato, ker je bil pošten in neupogljiv značaj. Zaradi njegovega plemenitega in blagega značaja so ga vsi v okolici visoko spoštovali. Prav zato pa je partizanom bil neljub, prav zato je moral umreti, star komaj 52 let. Zapušča vdovo s desetimi otroki, ki ima najmlajši med njimi komaj dve leti.

V začetku junija je umrl nekje v topliških gozdovih od morilčeve roke, ko so ga poprej skupaj s njegovim sinom in pomočnikom še kruto mučili, Anton Mišjak, krojač in posestnik na Boričevem, mož zdrava in globoke vere. Bil je oče enajstih otrokom, njihov najboljši skrbnik in vzgojitelj, zlasti pa svetel vzor krščanskega življenja. Rodil se je 4. VI. 1873. Ko so ga gnali od doma, je tolažil domače: »Če me boste izgubili, ne jokajte, saj je tudi Marija Jezusa izgubila. Srce Jezusovo gre z menoj.«

† Anton Mišjak

† Alojzij Mišjak

Z njim vred so odvedli v muke in smrt njegovega sina Alojzija, ki je bil marljiv in dober za domače kakor so dobre in pridne njegove čebele, ki jih je gojil. Z besedo in vzgledom je svetil kakor sv. Alojzij, njegov patron. Za slovo je tolažil svojo mater: »Ne jokajte! Sairnega greha nimam. Če sem bil kdaj na koga jezen, mu povejte, da vsem vas odpustim!«

Tretji med Mišjakovi mi pa je bil njihov zvesti krojaški pomočnik Alojzij Kristan, ki se je v Čezivcu pri Prečni rodil 25. IX. 1908. Pri Mišjakovih je zvesto služil in delal celih 18 let. Ko je stopil na smrti- no pot ob strani svojega moljatra in skupaj s svojim prijateljem Mišjakovim Alojzijem, se je od hiše poslovil: »Če ni bilo kdaj prav, mi odpustite!«

Vsi trije so isto noč, ko so nastopili to brčko pot, glasno molili rožni venec vso pot. V molitvi so tudi umrli.

Tiste dni sta pod roko partizanskih morilcev umrli vzgledna brata Lojze in Tone Murgelj iz Prečne, ki sta šla v smrt za svoje katoliško prepričanje skupaj s svojim župnikom Komljanecem. Vsa preneka fara je priča, kako poštena fanta sta morala dati svoje mlado življenje, ker so tako hoteli tisti zločinci, ki s krvjo nedolžnih oblivajo slovensko zemljo.

† Alojzij Murgelj

† Anton Murgelj

Na Vrhu pri Novem mestu so morilci zgrabili kmeta Antona Škedija, očeta številne družine, ter ga zverinsko umorili. Bil je plemenit mož, navdušen za sveto stvar ter zlasti dober za reveže.

Prav tam so odpeljali kmečkega fanta Franceta Jakšeta, ki je bil po svojem srcu dober kakor kruh. V grozno smrt je šel docela mirno in vdano, zavedajoč se, da ni hudega ni zgrešil pred Bogom.

Z molitvijo na ustih in v srcih so umirali, molimo tudi mi s njimi in zanje!

Ob njihovi smrti veljajo, kakor ob smrti drugih naših mučencev besede iz knjige Modrosti: »Češ pravilnih so v božji roki, ne bo se jih dotaknila smrtna muka. Očeni neopametni se je zdelo, da so umrli, njihovo smrt so imeli za bridkost in njihov odhod od nas za uničenje. Oni pa so v miru. In četudi so pred ljudmi trpeli muke, je vendar njihovo upanje polno neumrljivosti. Malo so trpeli, mnogo dobrega pa bodo prejeli, kajti Bog jih je skušal in našel, da so Njega vredni.«

Kdo so morilci?

Morilci so komunistični partizani, ki so spočetka skrivali svojo barvo, zdaj pa prihajajo na dan. Poleg že omenjenega rablja Ivana Rometa divjajo v novomeški okolici tiste krvniki: brusar Pirkovič iz St. Jerneja je poveljnik 4. partizanskega bataljona; trgovec Vale Make iz St. Jerneja je poveljnik 2. čete 4. bataljona; Majcen Nace je politični komisar 2. bataljona; Penko, ki si sicer skriva pod imenom Prlek, je poveljnik 2. čete 2. bataljona; Babič Ladislav je intendant 2. bataljona; Papež Franc vodi komunistično Čeko, ki je zato ustanovljena, da mori nedolžne in komunistom neljube ljudi, tudi take, ki so sicer partizani, pa ne komunisti; Poločar Stane je politični komisar 3. čete 2. bataljona; dalje so med morilce znana še tale imena: Bradáč, poveljnik 2. bataljona, Silvan Klavžič iz Kamnika, Krištof Stane iz Mirne ter Bernot Irko.

To pa je le nekaj morilcev iz novomeške okolice. Koliko jih je še drugod! Zdaj se skrivajo in taje svoja imena. Toda sodbi Pravice ne uidejo!

d Srebrni mašniški tubilei je obhalal v sredo, 8. julija pri frančiškanih v Ljubljani g. Janez Kljun, župnik z Golega pri Igu. Na mnoga letal.

d Nova maša. Nedavno je imel v Merni novo mašo g. Aleksander Lestan, tamkajšnji domaćin, v nedeljo, 7. junija. Ko je na predvečer novomašnik dospel v vas, je bil pri slavoloku pred župno cerkvijo slovesen sprejem, katerega je sledil blagoslov. Drugi dan je bil s novomašnikovega doma pester sprevod v cerkev k prvemu sv. opravilu. Pri slovesni sv. maši, pri kateri mu je v krogu številne duhovščine pomagal domači dekan o. Oskar Pahor, je pridigoval g. župnik Bernard Špacapan, ožji novomašnikov sorodnik. Fantie in sosedje so odeli v zelenje vse dele vasi, po katerih je šel sprevod. Kratko: doživeli smo zopet dan, ki je dokazal, kako naša vas živi tesno združena s svojimi duhovniki, jih spoštuje in ljubi ter jim želi božjega blagoslova v trudopolnem poklicu.

d Krasna mladinska knjiga »Luč z gor«, po- veš iz življenja mladega fanta, ki jo je bil episal

NOVI GROBOVI

V Dobju v Poljanski dolini je umrl bivši dolgoletni župan poljanske občine 70 letni Alojz Grošelj. — V Velenju je v Gospodu zaspal 73 letni župnik g. Franc Saloven. — V Tlakah pri Rogatcu je na veke zatisnila oči 54 letna Uršula Koic, v Stajnem selu pa 64 letna Tere- zija Ogrizek. — V Zagrebu je odšel pred več- nega Sodnika ravnatelj električnih podjetij Ne- odvisne Države Hrvatske Peter Bieleorudič. — V Mariboru so umrli: polkovnikova vdova Ama- lija Ljubanovič, stara 68 let; profesorjeva vdova Leopoldina Lastavac iz Velike Nedelje, stara 65 let; nadučiteljeva vdova Albina Mavrič, ki je doživela visoko starost 85 let, in 83 letna vdova strojevodje in posestnika Elizabeta Hon- ka. V Šostanju je umrl 31 letni policist Stanko Kolar iz Maribora. V Braslovcah je umrila za- sebnica Ljudmila Novak, v Jelšah pa zasebnik Albin Sprajc. — V Brezicah je umrl Anton Kralj. — V mariborski bolnišnici sta odšla v večnost 45 letni ključavničar Stefan Brezovnik iz Peki pri Mariboru in 63 letni bolniški strež- nik Franc Kramberger. — V St. Vidu pri Slični je nenadoma zapustil solzno dolino 42 letni Za- jec Anton iz Pristavljia; je bil vzoren gospodar in je zapustil 5 otročičev in skrbno gospodinj- o. — V Polhovem Gradcu je umrila Ivanka Bizjak roj. Božnar. — V Ljubljani so odšli v večnost soproga delovodje v p. Franciška Pečan roj. Branišelj, železniški uradnik v p. Gregor Vrho- vec, v Mostah dijak III. letnika trgovske aka- demije Janez Salehar, zdravnik dr. Pavel Avra- movič, sodavičar in posestnik Emil More, Ma- rija Ahtin, Besov Anton, vdova po nadučitelju Katarina Jurman, mestni računski inšpektor Lojze Počivavnik, preglednik fin. kontrole v p. Jožef Glavnik in vdova po deželnem tajniku Marija Kreč. Naj počivajo v miru! Preostale tolaži Bog!

Ježult Franc Weiser, poslovenil pa g. Jože Jagodica, je zdaj izšla že v svoji drugi izdaji. Prvi izdaji, ki je izšla pred nekaj leti, je zdaj sledila že druga, kar dokazuje, kako močno se je ta prekrasna fan- tovska povest priljubila. Knjiga je res vredna bra- nja. Vsak mlad človek bi jo moral prebrati, še več, moral bi jo večkrat prebrati! Založila jo je Ljud- ska knjigarna ter stane broširana 14 lir, na kar- tonu vezana 17 lir, v platno vezana pa 21 lir.

d Gostilničarji in mesarji ter vsi njihovi uslužbenci morajo biti po odredbi cepljeni proti tifusu. Ker je mestni fizikat že končal s prvo serijo cepljenja vseh, ki imajo opraviti z mle- kom in molžo ter je cepil tudi že vse perice, je začel v ponedeljek, 13. julija proti tifusu cepiti vse gostilničarje, mesarje ter sploh vse one osebe gostinskih in mesarskih obratov, ki ima- jo opraviti z živili. Cepljenje je vsak dan od 7.30—9 v prostorih mestnega fizikata v Ljub- liani, ter opozarjamo vse stranke, da morajo priti k cepljenju s praznim želodcem in popol- noma tešč, ker drugače zaščitne tablete ne učin- kujejo.

d »Slovenski čebelar«. 7. in 8. številka tega izvrstnega glasila Slovenskega čebelarstva dru- štva v Ljubljani je te dni izšla s prav lepo vse- bino. Poleg čisto praktične čebelarstva vsebine ima glasilo tudi močno zanimiv članek o na- ših panskih končnicah. Ta članek spada med tiste prispevke, ki bogate naše slovstvo o na- rodnem blagu. Članek je napisal sam urednik g. Avgust Bukovec, ki se že od mladih nog peče s tem prezanjivim vprašanjem slovenske ljud- ske kulture. — List velja na leto 30 lir, za ino- zemstvo pa 35 lir.

d Pismo dovoljenje lastnika gozda mora imeti vsakdo, ki seka dreve ali pobira veje in suhljad po gozdovih in bostah na vsem ozemlju ljubljanske občine. Kdor bo sekal les ali na- biral drva brez takega dovoljenja, bo takoj are- tiran in oddan policijskemu oblastvu, nato pa sodišču, da ga bo kaznovalo za gozdno tatvino. Obenem vabimo vse posestnike gozdov, naj da- jo vsem onim osebam, ki zanje sekajo ter spav- ljajo drva ali suhljad v njihovem gozdu, pi- smena dovoljenja na tiskovinah, ki jih dbe v mestnem gospodarskem uradu v Beethovnovi ulici št. 7. Vsa dovoljenja naj gospodariji goz- dov prinesejo mestnemu gospodarskemu uradu, da jih opremi z žigom mestnega poglavarstva. Ta dovoljenja morajo delavci imeti vedno pri sebi.

d Knjige za internirance. Vojaška oblast je dovolila, da se smejo slovenskim internirancem

cem poslati knjige. Posamezniki, kakor tudi knjižna podjetja, ki hočejo v označenih rami darovati knjige, naj jih preneso oziroma pošljejo v Salezijski samostan na Rakovnik v Ljubljani.

4 Paketi za vojne ujetnike in internirance. Da se prepreči naval pri preemanju paketov, odreja italijanski Rdeči križ, avtonomna sekcia Ljubljana, sledeče: Od vključno 6. t. m. dalje se bodo prejemale paketi po abecednem redu. V ponedeljek se prejemajo paketi za nosilce s črkami A do vključno D, v torek E—K, v sredo L—P, v četrtek R—U, v petek V—Z. Ta navodila veljajo samo za Campo concentramento P. G. 89 Posta Militare 3200. Paketi za ostale taborišča, bodisi v Italiji, bodisi v Nemčiji, se sprejemajo v soboto. Vsakemu ujetniku oz. interniranec v taboriščih v kraljevinah se sme poslati mesečno samo en paket. Pakete se sprejemajo ves mesec po zgorajni vrstnem redu.

5 V prvih šestih mesecih letošnjega leta je ljubljanska splošna bolnišnica sprejela skupno 11.241 bolnikov. Lani je ljubljanska splošna bolnišnica sprejela skupno vse leto 28.316 bolnikov. Vidimo torej v primeru s prejšnjimi leti, da je obisk padel povprečno za pet sto vsak mesec.

6 Ko sta obitala čeknje, sta padla z drevesa v Preserju 14 letna Ana Morela in 17 letni Gabriel Intihar. Deklica si je zlomila roko, fant pa si je nalomil levico in potokel po glavi.

7 Strizenje ovac končano. Te dni se je končalo strizenje ovac v vsej Kraljevini. Uspeh je bil skoraj povsod prav zadovoljiv. S strizenjem so začeli kakor navadno vsako leto v južni Italiji, posebno na v Pugliji, kjer je bilo izredno ugodno vreme, ki je dovolilo, da so volno lahke kar najbolje spravili. Dobre uspehe so imeli tudi v Toscani, v rimski okolici in v grifevitih okrajih srednje Italije, kjer je ovčje reja še prav posebno razvila. Pridelki niso bili še boljši, zlasti v severni Italiji, če ne bi izredno hudi mraz v zadnji zimi napravil toliko škode na pasnikih. Kljub temu na prejšnjem zakoli ovac ni bil mnogo večji kakor druga leta. Ovtieretci že od nekdaj skušajo zboljšati ovčje pasme. Za zboljšanje ovčjih pasem si prizadeva zlasti rejska »postaja« v Tor Mancina, podrejena zavodu za eksperimentalno zoologijo v Rimu. Zato so nekatere pasme dale že odlične rezultate. Neki oven avstralske pasme, star šele štiri leta, je bil na primer kupljen za 20.000 lit. Ko se ga ostrigli, je imela njegova 16 mesecev stara volna dolžino nad 100 mm, pri čemer je bila glede debeline in drugih lastnosti odlične kakovosti.

8 Okoli 630.000 tablar je sedaj v naši pokrajini: od teh okrog 380.000 tukaj, ki že rade. Letos se obeta večini krajev izredno dobra in bolna letina.

9 Leseni podplati so postali sodobni. Po Ljubljani letošnje poletje že kar pogosto vidimo ljudi, ki hodijo v obutvi z lesenimi podplati. Ne mislimo seveda pri tem raznih gospodinj, ki so si omislile sandale in čevljičke z debelimi podplati iz plutovine, ki so hane prav prožni in pripravi, temveč priprave delovne ljudi in pa mladine, ki hodi v prvih lesenih sandalah. Na nekaterih sta samo prepona nad gležnom noge in na urbus ustnena. Iznaidilivi ljudje se porabi po večini v ta namen kakšno staro usnje, recimo usnje že razpadlih čevljev ali kakšno neporabno kermeno. Se bolj iznaidilivi pa uporabljajo v ta namen kake druge, usnj, sileno blago, recimo kak leden, irhovino, trdo platno ali kak prožen linolet. Marsikak podjeten rokodelce, hodisi čevljar, pa tudi mizar ali strunar, zasluži z izdelovanjem teh lesenih cokol, kar čedne denarce in pravijo, da je naročil vedno dovolj.

Okrog sosedov

10 Za star baker so kmetje-vinogradniki v neposrednem okraju dobili trikrat toliko modre galice.

11 Male mature so odpravili na Hrvaškem. Na predlog prosvetnega ministra je hrvatska vlada izdala zakonsko odredbo, s katero je ukinila polaganje male mature po končanem boltem razredu na klasičnih in rečnih gimnazijah ter na meščanskih šolah. Za nadaljevanje študija na omenjenih učnih zavodih veljajo zopet stari zakonski predpisi, ki so bili izdani pred uvedbo male mature.

NAŠI VELIKI MOŽJE

Janez Mencinger

Dve leti za Vajeveci je hodil na ljubljansko gimnazijo pisatelj Janez Mencinger. Rodil se je 1. 1858 na Brodu blizu Bohinjske Bistrice. Ko je 1. 1877 končal ljubljansko gimnazijo, je odšel na Dunaj in tamkaj najprej začel študirati stare jezike, nato pa se je preposlal na pravo in ga 1. 1881 končal. V svojem življenju se je posvetil odvetniškemu poklicu. Najprej je služboval kot koncipient v pisarni pri dr. Razlagu v Breznicah, od 1882 pa do svoje smrti 1912 pa je opravljal samostojno advokature v Krškem.

Kot pri Janezu Trdinu tudi pri Mencingerju ločimo dve dobi njegovega pisateljevanja, mladostno in zrelo. Pod vplivom pisateljev Vajevecev je tudi Mencinger začel pisati in objavljati v Bleiweisovih Novicah in njegovega kolektarčka pesmi, stalen sotrudnik pa je bil pri Janezičevem Slovenskem Glasniku, ki je vanj pisal v šestdesetih letih prejšnjega stoletja preproste romantične povesti in novele, znamenite zlasti po tem, da je v njih prvi izmed naših pisateljev opisoval življenje slovenskih meščanskih krogov, ne samo kmečkoga ljudstva kot Južni, Erjavci in drugi. Iz mladostne dobe Mencingerjevega pisateljskega delovanja naj omenimo tele njegove povesti: Jerica, Vetrogončič, Zlato pa sin, Bore mladost, Človek toliko velja, kar plača, Skušnjava in skušnje. Vsa ta dela so po večini še zelo nezodgovorna, ker jim manjka globlji pogled na življenje. Za temi deli pa sledi skoraj tridesetletni prenos v Mencingerjevem pisateljevanju.

Pojavil se je v svoji moški zreli dobi v osemdesetih letih prejšnjega stoletja, ko je začel izhajati ljubljanski Zvon in je Mencinger postal na levbevo povabilo odlični sotrudnik te naše književne revije. V dobi premora se je namreč Mencinger posvetil študiju verskih, svetovnih nazorov, socialnih in narodnih vprašanj, zato poznejša njegova dela kažejo

globoko zrelost. V prvem letniku Levinskega lista je pisal Mencinger Meščane po svoji povesti iz malomeščanskega uradnega življenja na slovenskem podeželju.

Najpomembnejše Mencingerjevo delo je Abaddon, ki ga je imenoval Abaddon za tacec. V tem delu se najpogostejše in najbolj neje zrcali Mencingerjevo delo, njegov pogled na tudi njegov pogled na svet. Zgodba se pa v sanjah glavnega junaka, in sicer v duhu bodočnosti. V resnici pa pomeni delo zelo ostro kritiko in zavrnitev sodobnega svetovnega materialističnega pogleda na svet, pa tudi lojke takratnih javnih razmer v Evropi, posebej na Slovenskem.

Druge njegove najpomembnejše delo je Abaddon, ki ga je imenoval Abaddon za tacec. V tem delu se najpogostejše in najbolj neje zrcali Mencingerjevo delo, njegov pogled na tudi njegov pogled na svet. Zgodba se pa v sanjah glavnega junaka, in sicer v duhu bodočnosti. V resnici pa pomeni delo zelo ostro kritiko in zavrnitev sodobnega svetovnega materialističnega pogleda na svet, pa tudi lojke takratnih javnih razmer v Evropi, posebej na Slovenskem.

Mencinger pa ni pomemben pisatelj samo v čistem lepovestju, marveč tudi v satirnih in v kritičnih spisih. Te vrste njegova dela so n. pr. Čmokalvar in Uspehi velikih Vrst, potlej pa še nekaj in prvih kot prvih. V prvem izmed omenjenih del je Mencinger z ostro satiro obsodil pomanjlosti svojih romanov, kakršne je objavljati kodre v Celovškem Kresu v tistem čas. V drugem delu je nastopil proti usm, ki je ostro in preostro miselno ocenjevalnik pesnikov, v tretjem pa je hotel pokazati, da se samostalno je preveč dosledno težali vsa njegova manjša pesnikova beseda.

Mencinger zavzema med našimi pisatelji prav posebno mesto zlasti zaradi tega, kar vemo v njegovih delih izredno mnogo filozofiranja. Zato ga naša književna splošna naziva »medtrijun« v izjavi, ki vsej svojih delih se je kar najodločneje bil za poštenost, odkritost in resnico v njenem življenju, vseskozi je nastopal proti bogdosti in se boril za veder pogled na svet. Osnovna misel vsemu Mencingerjevemu pisateljskemu delovanju je bila: »Boga je treba bolj poslušati kot ljudi.« In bilo tudi njegovo življenjsko geslo.

V svojih delih je zahteval, da bodi človek pomembna in dostojna osebnost v zasebnem in javnem življenju. Zlasti pa se je boril proti duhovni zmedenosti svojega časa. Posebej se je nastopal proti pozitivizmu in materializmu, ki sta prav takrat začela preplavljati našo Mencinger se je z vse svoje veliko osebno v svojih delih postavil proti tem zmedenostim, kar najodločneje pokazal na krščanstvu, ki edine more preroditi svet in rešiti vseh miselnih in duševnih zablod. Rešitev našega naroda je vsega sveta je Mencinger videl v krščanskem prevojenju iz v krščanski kulturi.

Boril se je proti pretiravanju tega onega nazora v njegovih skrajnostih in zmeri zagovarjal zmernost, strpnost in zlasti srednjo pot. Posebno pomembno je, da je videl napred in rešitev našega naroda v kmetijski stanni. V tem sta si bila v Trdinu zelo blizu po svojih nazorih.

Dela Janeza Mencingerja so potencialno zelo zanimiva in koristna in bi jih bilo zelo v današnji zmedi treba večkrat vzeti v roke. Vendar jih ni dovolj poznanih, da bi se iz njih navzeli pravega življenjskega optimizma, veselnega pogleda na svet in na ljudi, da bi se tudi iz današnjih težjih dni in edina rešitev za svet v krščanski prerodu vsakega posameznika že veka.

12 Šolski pouk na vseh srbskih ljudskih šolah se zaključil dne 12. julija. Prihodnje šolsko leto se bo pričelo že 15. avgusta.

13 Sodobna nemška kmetijska gospodarstva si bodo ogledala v kratkem na izletu v Nemčijo učenci kmetijske kmetijske šole na Hrvaškem.

14 Poglavnik na fronti. Poglavnik Hrvatske države dr. Pavelić je te dni obiskal več enot, v Rusni, ki čistijo posamezne okraje pred partizani ter je osebno odlikoval najhrabrejše častnike in vojaške.

15 Druge poslopje zagrebške tehnike bo v kratkem gotovo. Stroški bodo znašali 30 milijonov kun.

16 Posebne skupine stanovanjskih hiš bo zgradilo zagrebško železniško ravnanstvo za številne svoje uradnike.

17 Prvi svoj lasten razstavi prostor bo imela hrvatska država na letošnjem budimpeštanskem velesejmu.

18 Te dni se obnovili železniške zveze med hrvatskim Sarajevom in Viskogradom.

19 Po zrelostnem izpitu na trimesečno delo. Na vseh srbskih šolah so pričeli te dni zrelostni izpiti. Za nalogo iz srbskine je srbske prosvetno ministrstvo določilo za vsi, kakor tudi za niže težnje izpiti, temo: »Vse za Srbijo«. Po končanih zrelostnih izpilih bodo morali abiturienti prebiti tri mesece na delu v srbski delovni službi.

20 Dnevno 2000 kosil in večerji izdaja zdaj delavska javna kuhinja v Sarajevu.

21 Na bojišča v severni Africi je padel konjeniški stolnik von Homeyer, ravnatelj nemške poročevalske službe v Transcancu.

22 20.000 prebivalcev šteje danes Celje, poročajo mariborski dnevniki.

23 Za gradnjo osnovnih in meščanskih šol v Koprivniškem okraju je nabralo hrvatsko prosvetno ministrstvo milijon kun.

(Dalje.)

Padale so strupene besede, pomešane z grobimi šalami. Radi bi šli v gostilno na ples, pa nalašč niso hoteli, da ne bi zadeli na palirja in njegovo družico. Hribarjev se je pridružil, da bo prerezal gume pri motornem kolesu, pa so ga pregovorili. »Jo bo pa drugače skupil ta nebodigatreba!« je ježno zamrmral in zamišljen tuhtal maščevarje. Pod večer so pevel odšli. Kar nič niso bili razpoloženi. Na vrhu so obstali. Dolina je dihala globoko pod njimi. Tenka meglica se je vlekla nad holmi, pozlačenimi v večerni zarji. Prijeten veter je pihljal iz gozdov. Spodaj so zvonili zvonovi in pastirji po gmajnah so klicali živino, da je spravilo domov. Zapeli so pevci pesem in se spustili po grušču v dolino. Janex jo je zavil na desno po sirni drči, da so se kamni valili za njim. Klicali so ga, pa ni hotel slišati. Izginil je med skalami in grmivečjem.

»Jo bo spet skuhal!« so se menili fantje. »Trma in jeza gre iz njim!« »Ni še prebolel, so dejala dekleta. Po mehki stezi, ko kateri je duhtel ožepce, so zavili čez gmajno in izginili v gozdič.

Ob ozki cesti, ki se v strmeh klancu zavila skozi majhen borov gozd, so bili zloženi hlodi. Janex je dobro poznal to mesto že iz onih let, ko je vozil krlje z očetom na žago. Ob tej skiadovnici se je ustavil. Utrujen je sedel na debelo deblo in si brisal obraz. Oči so se mu svetile kakor dva ogla. Segel je v žep in izvlekel papir. Po dolgih letih mu je pisal Niko. »Maščuj mene in sebe, zakaj strahotne dneve sem preстал zaradi človeka, ki ni vreden tega imena.« Mrak mu je zabranil čitanje. V lahнем večernem vetru so šusteli borovci. Spodaj je tetel potok in šumel med kamenjem. Visoke skale nad cesto so metale temne obrise na pokrajino, ki se je samotna in strahotna zavijala v noč.

Janex je zrl srepo predse. V njem je vrelo maščevarje, ki so ga netile misli, težke in temne. Enkrat se mu je ponesrečilo, nocoj bo udaril drugače. Zakaj bi pustil gada, da se plazi po vasi in stresa svoj strup, poln sovraštva, med hiše, ki so bile povezane doslej v ljubezni? Tudi nad njo se bo maščeval. Hudo je sicer to maščevarje, toda nujno: dve muhi bo udaril na en mah. Naj store z njim kar bočejo! Poskušal bo bežati za Nikom. V temi so vsajale pred njegovimi očmi strašne slike: uničene kmetije, gospodari brez zaslužka, delavski otroci brez jela, napol slepi Fortunat, njegova zapeljana hči Erna, toliko krvavih hrbtov, in kar ga je najbolj podžigalo: Tilka, to njegovo dekle, ki jo v krempeljih tišči hudič, da jo izsesa kakor osa sladko ko jagodo. Te grozotne slike so ga vrgle pokonc. Zavihal je rokave, zagrabil hlood in ga zavalil na cesto. Za njim drugega, tretjega, da je zaprl pot.

Z debelim kolom v roki se je zleknil na mah pod skalo in prežal. Obšla ga je stara lovska strast, ko je na guajni čakal srnjake. Žal mu je bilo, da ni imel puške pri sebi. Zasnovo je nardil: Pripeljati se morata po cesti, ker druge poti ni. Medtem se bo zvečerilo. Motor bo obstal pred ovirami. Tedaj... Bo, kar bol Maščevarnost mu je prevzela razsodo, da niti na posledice ni mislil.

V ridah se je začelo brnenje motorja. Stisnil je kol in napeto pristuhnul. Tema se je zarisala v debela. Po grmovju so plašno begali ptiči in si iskali mirnega prenočišča. Izza ovinka se je posvetila luč. Dolgi svetli prameni so se lovili v globelih in skrivali za skale. Še nekaj ovinkov in motor je brzel v strmino. Janex je počenil, vrgel klobuk na tla in krčevito zagrabil kol.

Res! Kolo je obstalo pred debli. Svetla luč je pojemale. Zdaj! Že je hotel vstati, toda noge so mu postale težke.

»Prokleta lumparijale!
»Kaj je?« je zaklicalo dekle.
»Cesto so nama zagrabil. Ravno prav, da na klancu, sicer bi se ubila obale!
»Če naju ne čakajo v zasedi?«
»Samo eden naj se mi prikaže! Zdrobim mu betico, da mu za vedno splahnele!

»Pa bi malo pogledal okrog? Posveti a svetilko!«

»Nič ne bom svečil. Kar dobro se prilaga tema. Sem pojdi in sedi! Ravno prav je prišel ta odmor, ker sem že utrujen!«

Prestavil je motor na drugo stran debel in robato preklinjal.

»Kar naprej se peljivale je prosila Tilka.

»Nalašč ne! Uporabiva to priliko, ki so jo nama nudili tvoji sosede.«

Objel jo je čez pas in posadil v travo. Stisnil se je k njej in ognjevito prigovarjal: »Že več let se poznavata, Tilka! Jaz pa hočem več: moja mora postati! Iztrgal te bom iz ciganske družali, rešil te bom teh prokletih ubijalcev, zavistnih psov, in v mesto poldeš z menoj! Zate ni kmetija, naj se drgne ob njej tvoja mati, naj gara po njah tvoj oče. Cesta bo kmalu končana. Konec ceste naj bo zate začetek nove poti.« Prišel jo je k sebi in poljubljaj. Hipoma je preстал, prijel jo je za obe roki in odločno zahteval: »Moja si! Odgovori: da ali ne!«

Ob skali se je zganilo. Tilka je prestrašena umaknila roke in plašno zrla okrog.

»Strah me je! Brosim te, odpeljiva se odtod!«

»Nikamor!« Iz žepa je potegnil samokres in ga položil na tla. Dekle je občela groza. Črna tema je padala z borovcev, da se je komaj videla cesta. Divjo tišino je motilo le šumenje potoka in plahutanje ptic. Tilka je vstala in zaprosila:

»Pojdiva! Pomenila se bova doma.«

Stopil je k njej in jo zgrabil za ramo. »Odgovori: Da ali ne!«

»Ne morem!«

»Zakaj ne moreš?«

Med jokom je trkala besede:

»Zato, ker si... že poročena!«

»Ločen sem! Midva lahko živiva kot mož in žena tudi brez tole!«

»Ne! Tega nočem in ne morem!«

Dekle se je branilo in klicalo: »Pusti me! Mama!«

Divje je zahropel. Tilka ga je, odrivala, da so ji mož poše. Iztrgal se ji je obupni klic: »Pomagajte! Kakor iz tal je zrastle ob skali visoka senca.

»Lump!«

Palir je skočil pokonc, zagrabil samokres in sprožil. Voliti strel so odjeknili od skal.

»Jezus!« je zavpila Tilka in zbežala na cesto. Palir je streljal kakor blazen. Ptice so preplašeni letali med drevesi. Zadnji strel je zasakal v skladovnico hloodov. Temna postava s kolom v roki se je vzpela čez debela. Hlodi so se zganili in se prevalili z divjim ropotom.

Med njimi se je valjal človek s kolom v roki. Palir je skočil na motor in pognal. Luč je zasvetila v temo in obsijala Janeza, ki je skušal vstati.

Sklonila se je in ga prišla za nogo.

»Le erkni, hudič! Škoda, da te nisem ubil! In ti, vlačuga kmečka, se obriši pod nosom, tvoj stari pa pod brkami!« Motor je zaropotal in zdrljah po klancu.

Ob skali je glasno plakalo dekle.

»Tilka!«

Boječe so se približala skladovnici.

Kdo je?«

»Sem pojdi in mi pomagaj!«

Na deblo je sedel Janex in si stiskal nogo.

»Janex!« je vzkliknila Tilka.

»Nogo mi nategni, nakrenila se je!« Sklonila se je in ga prišla za nogo. Fant je nekajkrat zastokal.

»Te boli, Janex? Si ranjen?«

»Ne bo hudo! Hlood me je podvalil!«

Sedla je k njemu na deblo in krčevito zajokala.

»Kaj bi se emerial! Vesela bodi, da si se otresla tega hudiča!«

»Si slišal?«

»Vse!«

Pomagala mu je vstati in ga podpirala s ramo. Sprva je hodil težko. Molčala sta oba in počasi lezla po klancu. Ko sta dospela na vrh, se je Janex naslonil na skalo. Spodaj v dolini so ugažale luči, le na hribu, kjer sta bila doma, je žarela skozi okna svetloba in se zgubljala v temi.

Odpočil se je in previdno stopal nizdol.

»Zakaj je prišlo do tega, Tilka?« je očitaloče povprašal. Nič ni odgovorila, samo zajokala je in se tresla.

»Je sedaj končano?«

»Jete!«

»Ne vem. Zdi se mi, da se šele sedaj začneja. Maščeval se bo nad tabo, očetom in nad mano.« »Naj se le! Saj ni moglo več tako naprej. Da bi le tebi ne škodilo!«

»Meni?« Zasmejal se je trpko. »Kako naj mi pa še škodi? Vse mi je vzel, hlood! Vožnjo in zaslužek, veselje do zemlje in do življenja. Škoda, da ga nisem ubil! — V tretje gre rade!«

Tilka se je zgrozila. Ovedla se je velike krivde in vzdihnila: »Tudi meni ni več do življenja!« Zavila sta po stezi za vasjo. V zvoniku je bila polnoč. Pod hišami se je ustavil.

»Tukaj sem ga prvič napadel. Žal mi je, da sem ga zgrešil, vse to bi ne bilo prišlo. Vi vsi pa ste obsojili Nikota!« Ob tem imenu je zajokala. »Pisal mi je. Po tebi vprašuje. Silno hudo mu je, da ga obsojajo zaradi Elze. Vse te zanjke je nastavljal palir. Lump je lagal, da bi te lažje prevaral.« Dekle se je »grabilo za prsi. Grozotna bolest ji je stisnila srce. Pred očmi ji je vstal oni večer, ko je odhajal, sam in zapuščen. Rada bi vprašala, kje je, kako se mu godi, pa se ni upala.

Pred znamenjem sta se poslovila. Objubil je, da ji prinese pismo. Previdno je odprla večna vrata in pristuhnula. V kuhinji je preklinjal oče. Tolkel je z roko po mizi. Mati je jokala v kotu.

»Vse mi je uničil! Z motorjem se je pripeljal palir k Ludviku in vprilo vseh me je nadržali!« Le pojdi, stari, in poglej svojo hčer s sosedovim sinom. Prokleta golazen! Od jutri naprej izgubi vožnjo. Kar lepo sprezi oba k njima, da bosta jahala na njih tvoja hči vlačuga in tvoj sosed ubijalec. Kri mi je zavrela po žilah. Vstal sem in zamahnil z roko. Z Ludvikom sta me pograbila in vrgla skozi vrata. Za mano se je smejala Elza. Objel jo je in vlekli v hišo. Ludvik se je pa zahrohotal na pragu: »Lahko noč, Gregor! Vreme se obrača. Boš pa spet gnoj vozil! Saj ga imaš dovolj v blevu in v hiši. Kar pridno kidaj in furaj. Ha, ha!«

Zagrabil je bič in tolkel s njim ob tla. Na vrata je stopila Tilka. Ko jo je zagledal, je skočil pokonc kakor gad in rjul na ves glas: »Ven iz hiše, nearamnica! Vse si nam razdejala, sama sramota je v tebi! Kod se vlačiš? Hiši si ukradla čast, očetu zaslužek, materi zdravje! Ven se spravi, da te nikdar več ne vidim!«

Zamahnil je z bičem in tolkel po Tilki, da se je zvila na tla. Mati je skočila k hčeri in dvigala roke. Tudi po njenem hrbtu je žvižgal bič. Tedaj pa se je bliskovito pognalo dekle kvišku. Zakadila se je v očetovo in ga zgrabila za roko. Oči so ji divje žarele, ustnice so trepetale in pod očesom ji je tekla kri.

(Nadaljevanje prihodnjik.)

Učimo kravo vožnje

Ne samo mali, marveč tudi večji kmetje bi se morali posvetiti vprašanju, kako priučijo svoje krave dobre vožnje. Za vojni čas je prav, da ima vsak posestnik vsaj eno vprego za rezervno. Sila kola lomi, pravi star pregovor, pripraven baš za naš čas.

Kdaj naj kravo privajamo vožnji? Mnogi posestniki menijo, da je treba z ukom pričeti že pri telici. V tem primeru pa pregovor, česar se Janezek ne uči, Janez ne zna, ni na mestu. Žival naj bo že dobro razvita in naj ima za seboj vsaj drugo tele. Strokovniaki svetujejo dobo med drugo in tretjo brejostjo. Krave, ki so čimveč na svežem zraku in se mnogo gibljejo, so za vožnjo ročnejše, lažje sledijo uku in lažje se privadijo kakor krave od jastli.

Kako naj učimo? Za vsak in torej tudi za pouk živali velja načelo: Z mirom, potrpljenjem, razsodnostjo in dobroto dosežeš več kakor z neievlojio, razburjenjem in trdostjo.

Žival je treba privaditi najprej na vprego, nato opremo. Dnevno vozimo učenko vsaj četr-

ure na vajeti pred hlevom. Nato vprežemo v voz dobro vajeno kravo, katere se je »učenka« navadila že v hlevu in privežemo mlado žival poleg stare, da se navadi enakomerne boje pred vozom. Prvi dan zadostuje polurna vožnja in naslednje dni največ enourna. Čim zna žival dobro stopati pred vozom, jo privadimo vozu, da ga vleče. Najprej lepo po ravnem, pri čemer voz postopoma zaviramo, da je njegova teža čim večja. Potem sledi vožnja po zloženem klancu in nato po večji strmini in končno vožnja z naloženim vozom. Zadnji uk bodi na njivi za plugom in drugim orodjem.

Torej: učimo polahno, s potrpljenjem. Šele če se žival privadi enemu, preidemo na drugo delo. Pri tem moramo vedeti, da so živali kot učenke zelo različne. Nekatere se lahko in hitro učijo, druge spet so počasne in neokretne. Učitelj se mora ravnati po učencih. Za uk ni nikakega določenega vzorca. Kjer se vozi po največ po lepi cesti, priporočajo prvi uk na njivi in šele nato vprego na poti. Poleg do-

brega učitelja je važna druga, vprega vajena žival, katere mora biti »učenka« vajena od jastli iz hleva.

Po uku vprežajmo žival redno, a polahno. Treba je, da se mišice in kosti krepko učvrstijo, sicer je vožnja za še tako učeno žival prava muka. Po dobrem letu uka in lahke vprege šele smemo govoriti o dobri vprežni živali.

Za težko delo krave vobče niso, ker bi trpeli plemenska čistota in mlečnost. Celodnevni napor je za kravo preveč, menjavajmo rajši vprežne živali opoldne, 14 dni pred telečenjem in 4 tedne po teletu imajo krave svoje težko prisluzene počitnice, katerih nikar ne kvarimo. Posledica naporne vprege pri pozni brejosti je, da krava povzroči mrtvo tele. To pa je za kmeta bridka škoda, katere žival z vprego nikdar ne odtehta.

V Mirni na Dolenjskem so celo bika naučili vožnje

Brhka planinska kravarica

Sejem na deželi

Na kravjem sejmu izdira »šudodelnik« boleč zob.

Čitaš in širi »Domoljuba«!

DIMNIKAR

C. Invernizio:

ZA NAŠE MLAJŠE

(Dalje.)

»Trpela sem, kolikor največ more trpeti človek bitje; toda zahvaljevala sem Boga, ko sem dobila dete in ko mi ga je brat vrgel v predpasnik, da bi ga redila.«

»Je li on slutil resnico?«

»Ne vem.«

»Prosila sem župnika, naj molči, kajti preveč sem se bala za življenje svojega malčka.«

»Uhogi duhovnik je zares molčal in mogla sem vzgajati svojega sinčka, ki je bil poslej ves svet zame.«

»Kolikokrat sem se hotela upreti, ko je moj brat kruto pretepal ubožca!«

»A bila sem tako slabotna in bala sem se, da bi ga utegnil ubiti, če bi se zavzela zanj! Grizla sem si ustnice, da se ne bi izdala, in trpela sem najstrašnejše muke, ki jih more trpeti mati, ko vidi zlostavljalca svojega otroka.«

»Zdaj pa ne morem več prenašati.«

»Če ne bi bila norojo bedela, bi bil moj sin deležen usode svojega uboega očeta.«

»Kako? Kako?« sta vprašali gospe in jo presenečeno pogledali.

Nežika je na kratko povedala to, kar je povedala Balinu, in dodala:

»Ubožček me je potolažil. Domislil si je nakanjo, da bo moral moj brat zaradeti zaradi svoje krutosti!«

»Poslušajte zdaj, česa se je domislil! Tit je menil, da bo Balin zaspal in da se hosta o polnoči z ženo brez nevarnosti odpravila v stajo, ponj ter ga vrgla v kakšen kraj, od koder se ne bo več mogel vrniti.«

»In vse to iz sovraštva, iz zavisti do nesrečnika.«

»Pa Balin je oblekel v svojo obleko psa, katerega je bil moj brat zastrupil, da bi mu bil tako preprečil braniti mojega otroka.«

»Ko bi vedele, kako imenitno ga je opravil Zares, videti je bilo, da spi na ležišču Balin.«

»Medtem se je dečko opravi v hišo matere Kabel, da bi jo obvestil o tem, kar se je bilo zgodilo; toda sploh smo srečali Plezacka, mojstra Petrona in samega Pantalona na njegovem vozičku.«

»Tudi nje so vznemirjale žalostne slutnje, pa so se odpravili oprežat okoli staje, boječ se, da bi se mojemu sinčku utegnili pripetiti kaj hudega.«

»Tako so se združili in se skrili pod obok pri staji, kjer so mogli skrivoma opazovati, kaj bosta počejala moj brat in njegova žena.«

Balin je vzkliknil:

»Oh, da bi bili tukaj tudi grofica in gospa Duponti, koliko bolj bi še bila oba osramočena!«

»Zato sem prišla semkaj, da vaju obvestim. Toliko bolj, ker sem imela prepolno srce in sem žutila potrebo izpovedati se ljudem, ki me bodo znali umeti in sočustvovati z menoj.«

»Ali mislite, dobri moji gospe, da še zastulim, da se zanimate zame in za mojega uboega otroka?«

»Če se vama zdim nevredna vajinega varuštva, ker sem se skrivoma poročila s človekom, ki sem ga ljubila, tedaj me zapodita od sebe. Toda rotim vaju, rešita mojega sina; iztrgajta ga iz rok njegovega krvnika!«

»Uboga ženska!« je vzkliknila grofica. »Bila ste prava mučenica. Odslej bo konec vaših muk. Zavzeli se bova za vas kakor tudi za vašega sina, ki vas bo blagoslovljal in vas ljubil iz vsega srca.«

Ada je sklonila svoj lep obraz ter poljubila na čelo ubogo zavrnjeno; isto je storila tudi gospa Duponti.

Nežika od pretresa ni mogla več govoriti. Reseda obeh gospa so ji božale ušesa kakor rajška godba; ti poljubi so ji spremenili obraz, da je postala skoraj lepa.

Odpirala in zapirala je oči, da bi se prepričala, da se ji ne sanja. Smehljala se je tako zamaknjena in sklenila roke, kakor da bi hotela nekaj reči.

Toda gospe sta jo naglo potolažili:

»Pojdimo, pojdimo!« sta dejali. »Zahvaljevali se nam boste pozneje. Zdaj ne smemo izgubljati časa, če hočete, da pridemo pravočasno k staji. Sam Bog vas je navdihnil, da ste prišli semkaj!«

XXI.

Ura je bila polnoč, ko se je Zenaida prebudila. Prižgala je svečko in krepko stresla moža z besedami:

»Zbudi se. Čas je!«

Tit je zagodrnjal, ne da bi se bil premaknil. Zdaj ga je žena sunila s pesljo v hrbet, kar je pripomoglo, da se je takoj dvignil v postelji, razprl oči in vprašal:

»No, kaj je? Se hiša podira?«

»Ali si že pozabil, kaj morava norojo storiti? Če zamudiva to priložnost, boš moral jutri z Balinom h grofici.«

Dečkovo ime je zadostovalo, da se je divjak popolnoma predrnil in skočil pokoncu.

»Imaš prav!« je vzkliknil. »Tako trdo sem spal, da sem na vse pozabil. Pojdiva.«

»Počakaj, da denem svečko v leščerbo.«

»Ne, ne, nobene luči. Norojo imamo mesečino; še to je preveč. Rad bi videl, da bi bilo bolj temno.«

Oba sta previdno odšla iz izbe. Pozabila pa sta ugasiiti svečo. Šla sta skozi kuhinjo in odprla vrata na cesto.

Tit se je ozrl naokoli. Niti najmanjše sence ni onazil, nobenega šuma ni slišal.

Če sta hotela priti do staje, jima ni bilo treba napraviti več ko kakšnih dvajset korakov.

Bila je popolna tišina. Niti najmanjši šepet ni izdajal, da se v bližini skrivajo kakšne osebe. Mož in žena nista govorila.

Ubrala sta jo proti staji in nalahko odpahnila vrata, ki jih je zapirala navadna ključka.

Cez nekaj minut sta prišla iz staje in nosila s seboj truplo, o katerem sta mislila, da je dečkovo. Zavilo je bilo v temno odejo, ki sta jo držala vsak za en konec.

»Misliš sem, da je težje,« je opomnila žena.

»Jaz tudi. Veš, da so se mi tresle noge? Starem strahopetu, kakršen sem! Nikakor si ga ne bi bil upal prijeti za noge, če ne bi bil tako zamotan.«

»Niti jaz ne za ramena,« je dodala Zenaida, toda po zaslugi te odeje nam ni treba niti dotakniti se ga, niti videti ga. Ko dosepeva do Hudičeve jame, bova malo popustila odejo pri zgibih in jo podržala ob strani, da se nama ne izmuzne, ter zakotalila dečka v prepad, ne da bi ga pogledala.«

»Upajva, da se ne prebudi prej!«

»Ni nevarnosti. Ona primes v mleku uspava človeka za več ur in Balin se zdaj ne bo več prebudil.«

Stopala sta naprej po strmi, kamniti stezi, ki jo je osvetljevala mesečina, medtem ko so bile druge steze naokoli, držeče v isti kraj, pogreznjene v senco.

Hudičeva jama je bilo ogromno brezno, čigar globine dotle še nihče ni mogel izmeriti. To

ime pa so mu dali zato, ker si, če si prislonil uho na rob razpokline, slišal oddaljen ropot udarjajočih kladiv, pa so gorjanci govorili, da ima hudič v njej svojo kovačnico. Kadar je ta ali oni izmed hribovcev izginil, so dejali, da je končal v Hudičevi jami, ker ga je gnala radovednost, da bi dognal globino prepada ali pa utrgal kakšno zdravilno rastlino, ki so rasle samo med tistimi pečinami po več sežajev globoko.

Tudi Balin se je drznil nekoč utrgati razna zdravilna zelišča, da bi izlečil Nežikino živčno bolezen, katera jo je mučila več mesecev. Ona zelišča so imela res čudovit učinek.

Tit in Zenaida sta se, hoteč se iznebiti fanta, domislila Hudičeve jame prav zato, da bi Nežiko s grožnjami in udarci prisilila k izjavi, da je tisti večer začela iznova tarnati zaradi živčnih napadov in da se je Balin napotil k Hudičevi jami po zdravilna zelišča, da se je spodtaknil in izginil v brezno.

Ko sta Tit in njegova žena dospela do kraja, kamor sta bila namenjena, sta dvignila temno culo nad prepodom, odgrnila odejo, ne da bi se dotaknila trupla, in ga zavalila v prepad.

Zdajci je odjeknil krik:

»Kličem vas vse za pričo nameravanega umorja, katerega žrtev naj bi bil postal.«

Mož in žena sta se obrnila in od strahu zakričala.

Pot jima je curilja po želni.

Pred njima je stal Balin živ in s posmehljivim smehom na ustih!

In z njim so bili grofica, gospa Duponti, Nežika, mojster Petron, Plezack in Pantaloni ter jima zapirali stezo.

Nesrečnika sta trda in od strahu šklepetala z zobmi, ne da bi bila mogla spregovoriti besedico.

Ali je to resnica ali pa sta postala žrtev strahotne prevare?

Na kakšen način so tukaj Balin, Nežika in vsi drugi?

Prašek torej ni imel učinka? In že je fant živ, koga sta tedaj vrgla v prepad?

»Morica! Morica!« je zavpila Nežika in stopila proti njima, užaljena in mogočna, kakor je še nista videla nikoli. »Hotela sta umoriti Balina, toda Bog ni pripustil tolikšnega zla in kaznovala sta sama sebe. Če bi vama povedala, da sta v to brezno vrgla rodnega otroka...?«

Krik, ki ni imel nič človeškega v sebi, se je iztrgal iz Zenaidinih ust. Zgrudila se je na kolena in zamrmrala:

»Ne... saj ni res... reci mi, da ni res!...«

Usmiljenjel Usmiljenjel!

Tit, ki mu je obup prevzemal srce, se je grizel v ustnice, si krčevito stiskal srce z rokami in ponavljal:

»Usmiljenjel!«

»Ali sta ga vidva imela do mene in do mojega otroka?« ju je še enkrat prekinila Nežika.

»Da, Balin je moj sin; zdaj vedo to vsi in ni mi več treba tega skrivati. Župnik vama bo pokazal vpis moje poroke z nesrečnim Jankotom in končno morem vzeti svojega otroka iz vajinih rok. Krvnik! Krvnik! Vsi tile bodo izpričali vajino krivdo do naju dveh nedolžnih, ki vama svoj živ dan nisva storila ničesar hudega.«

(Nadaljevanje prihodnjega.)

Lov s strupom

SIBIRSKI LOVE KOŽUHARJE

Gospodski ženski svet ne sluti, kako love tiste dragocene kožuharje, ki ženskam dajo dragocene kože, da se z njimi postavljajo. Kožuharje je namreč treba tako loviti, da dragocena koža ostane nepoškodovana in dlaka svetla. Pri nas lovec lisice navadno strelja, nekateri jim nastavljajo tudi železne skobce ali pa strup. Tudi kune love v skobce. Sibirski dragoceni kožuharje ne streljajo, ker bi s tem pokvarili kožu, pač pa jih love v pasti in skobce. Imajo pa še drugačen lov, ki so ga povzeli po divjih Tunguzih. Lepo je ta lov opisal ruski carski profesor dr. Akimov, ki je pred prvo svetovno vojno dve zimi preživel med sibirskimi loveci. Takole pripoveduje:

»Napak je misliti, da Sibirski večino kožuharjev polove v pasti in skobce. Lovci, ki jih velike kožuharje trgovine pošiljajo v sibirsko samoto, navadno le spodbujajo k novinci love v pasti in skobce. Kmalu pa začne loviti tako, kakor vidijo, da love Tunguzi. Jakuti in drugi kirgizski rodovi, ki prebivajo v teh mrzlih krajih. Vsi lovci, ki sem na svojem polovanju govoril z njimi, pa so mi povedali, da je tunguzski lovski način edini, ki je kaj prida, ker le ta prav nič ne poškoduje kožuha.

Ce se kak kožuhar ujame v skobec za nogo, se žival dolgo premetava ter se skuša rešiti. Pri tem se njegov kožuš od železnih robovih več ali manj odgrgne, s čemer izgubi mnogo svoje vrednosti. Skoraj nič bolje ni, če se žival ujame v nastavljen leseno past, kakršne nastavljajo manjšim kožuharjem, recimo sobolju ali hermelinu. V past ujeti sobolj grize in praška ter se skuša prepričati na prosto, pri čemer pa si na vso moč odgrgne svoj dragoceni kožušek. Tak kožuš potem na trgu nima več tiste vrednosti, ki bi jo lahko imel.

Da se vsem tem škodam izognemo, se lovec lotijo tunguzskega love s pomočjo strupa. Stari sibirski lovci že od pamtike tako love, zato je njihovo blago mnogo več vredno. Strup pa, ki ga Sibirski rabijo pri tem lovu, živali ne umori, marveč jo le ohromi. Zaradi tega potem živala dlaka ne izgubi svojega bleeska, kakor ga na primer izgubi, če je bila zastrupljena s strihlinom. V ta namen so si Sibirski izmislili poseben način. Porabljajo namreč sok močvirne rastline, ki jo imenujejo »busepac«. Iz korenin buspece stiskajo sok, ki ga potem na zraku posuše. Ta posušeni sok dobi obliko nekakih smolnatih zrnc, ki nimajo nobenega okusa. Če ta strup pride v kri, učinkuje prav tako, kakor glasoviti strup »kurare«, ki ga južno-ameriški Indijanci devljejo na svoje puščice. To se pravi, da ta strup živali ne umori, marveč zgolj ohromi, kakor hitro zaide le majhen delež v njeno kri.

Ce tedaj sibirski lovec hoče loviti male kožuharje, vzame čisto majhne kosce mesa. Kosce ne-

kako poveže in spne s majhnimi železnimi bodicami. V sredino te vabe pa vtakne kosček strupenega srca. Takih mešanih kosčkov lovec napravi po potrebi lahko mnogo. Da bi žival, ki ima oster vonj za človeka, ne zaduhala, da je meso imel v rokah človek, napravljene kose mesa meče v živalsko kri, kjer jih nekaj časa pusti. Ko je treba iti na lov, kose previdno iz krvi pobere s leseno palčko ter jih pomeče v usnjato torbo, ki je znotraj tudi namazana z živalsko krvjo. Tako je vse pripravljeno za lov.

Zdaj pa mora lovec čakati ugodnega vremena. Tudi naši lističji lovec vedo, da je za tak lov treba jasnega in mrzlega zimskega vremena, ko ni nevarnosti, da bi začelo snežiti. Tako tudi sibirski lovec počaka takega dne, nakar vzame usnjato torbo s pripravljeno vabo ter gre v lovišče. Tukaj že dobro pozna vse stečine svoje divjadi. Kjer se mu zdi najbolj ugodno, vrže svoje vabe, včasih jih razmeče do šestdeset. Iz torbe pa jih ne jemlje s rokami, marveč s leseno palčko, da na njih ni človeškega vonja. Uspeh je kajpada odvisen od vremena. Če ostane ta dan in naslednja noč jasna in mrzla, lovec lahko zanesljivo pričakuje bogatega plena. Če pa začne snežiti, je navadno vse trud zaman. Če zapade mnogo snega, lovec izgubi celo svoje železne bodice, ki jih sicer tako težko dobi v sibirski samoti, kjer si mora sam nove delati.

V okolici mesteca Sion ob bregovih reke Jana sem nekoč spremljal lovca, ki je po dveh dneh jasnega mraza obiskoval svoje lovišče. Našla sva vsega skupaj sedem malih roparjev, ki so broma, toda živi ležali ter pričakovali svoje usode. Lovec jih je pokončal z udarcem na glavo. Med njimi sta bila dva sobolja, kar je nenavadna sreča, kakor mi je lovec smejel se povedal.

Nekatere izmed uplenjenih živali sem preiskal, da bi videl, koliko je železna bodica poškodovala njihov gobček. Komaj sem opazil malo ranico v gobcu. Zdi pa se, da je strup iz buspece kaj naglo deloval, da so ti mali roparčki blazno žrti nastavljenemu mesu še potem, ko jih je bodica zbadla in so bili že zastrupljeni. Nekatere bodice so izbljuvali, druge pa požrli.

Podobno love tudi sibirsko lisico. Če hočejo varčevati svinec in smodnik, se tako lotijo tudi medveda, le da morajo temu stricu dati večjo porcijo mesa in večje bodice.

Tak lov pa, dasi je tako uspešen za loveca, je sila nevaren za divjad samo. Nevarnost je, da bi lovci s takim lovom kmalu iztrebili vse sirske kožuharje. Zato se (že pred svetovno vojno) razne sirske gubernije tak lov prepovedale in ga strogo kaznujejo, da bi ta divjad ne bila iztrebljena. Pač pa vse gubernije dovoljujejo tak lov na volkove, ki sibirskim prebivalcem delajo toliko preglavice.

Volkove takole love: Vzamejo srednje velike kose mesa, kakršne volk lahko požre. Vanje zataknemo na obeh koncih prostorene ribje koščice, ki pa jih zvite vtaknejo v meso, da so kakor kaka vzmet. To denojo na mraz, kjer meso smrznemo ter drži tudi tisto vzmet napeto. Ko volk požre meso, se smrznjena v volčjem želodcu odtaja, meso popusti in ribja kost se kakor vzmet zravnja, pri čemer s svojima koncema predre volčji želodec. Volk potem pogine v strašnih mukah. To je sicer krut način lova, toda skušnja kaže tole: Tam, kjer je kako volčje krdelo videlo kakega volka poginjati v tako strašnih mukah, dolga leta potem ni nobenega volka več blizu. Tudi ta lovski način je menda že silno star, saj ga omenja že pisatelj Tafuševe leta 1814.

Podobno, kakor je tukaj dr. Akimov popisal lov na sirske kožuharje, so na obalah Kaspijskega morja lovili na primer srebrne čaple. Da bi čapli s strelom ne poškodovali perja, jim blizu gnezdišča namečejo s strihlinom zastrupljenih rib. Čapla prileti in pobere plen ter ga požre. Ko pa začuti slabost, se spusti na tla, kjer kmalu pogine. Tako njeno perje ostane nepoškodovano.

Na 50° C se je povzpelo živo srebro na soncu v španskem Madridu.

Za takojšnje ukinitve obrednega stanja v Argentini se je izjavil tamošnji parlament.

V rožah je zdravie

Zadnjič smo opisali nekaj rastlin, od katerih rabimo le cvetje, danes pa pogledimo še druge, od katerih nabiramo listje, oziroma celo rastlino. Tudi te nabiramo meseca avgusta.

Po suhih pašnikih in bregovih po hribovitih krajih raste vsem znana *materna dušica, dušje* — *thymus serpyllum*. Nabiramo cvetočo rastlino, ki jo povežemo v snopke in posušimo. Tudi suha zel mora ohraniti naravni vonj.

Navadno uporabljamo materino dušico le zunanj, za razne kopeli, ker izredno ugodno učinkuje na človeško živčevje, kur ga krepi in ožvežuje. Za celo kopel vzamemo ¼ do ½ kilograma zeli, za kopanje posameznih udov pa sorazmerno manj. Te kopeli uporabljamo pri škrofulozii, pri bolečinah v členkih in pri živčni izčrpanosti. Za kopel poparimo zelišče s tremi litri vode in pustimo, da vre eno minuto, nato zlijemo to v že pripravljeno kopel.

Notranje pa pijemo čaj pri slabokrvnosti, boleznih ledvic, migreni, krčih v trebuhu, omotičnosti, boleznih v mehurju in pri prevelikem izločanju žolča. Za skodelico čaja, ki ga spijemo ves dan po požirkih, vzamemo pet gramov zeli.

Pri nas zelo znana in v domačem zdravstvu močno priljubljena rastlina je *gosja trava, gosji peterprstnik* — *potentilla auserina*. Raste ob potih, jarkih in po travnikih. Od drugih peterprstnikov se loči največ po tem, da ima liste na spodnji strani dlakave in popolnoma srebrnastobeke.

Čaj gosje trave je izborno zdravilo proti želodčnim in črevesnim krčem. Posebno dobro učinkuje, če ga kuhamo tri minute v mleku. Za skodelico mleka vzamemo 15 gr suhih listov.

Na vodi kuhamo listje, ki zdravi grižo in drisko, pomaga pri začetni mesečni dišči, vodenici, zlatenci in krvotoku.

Melisa, medovka, matižnik — *melissa officinalis* je južna rastlina, ki jo pri nas goje po vrtovih. Raste pa tudi podivjana. Še preden prične cvetiti, porežemo stebelca, jih povežemo v snopčke, ki jih posušimo v senci. V zdravstvu so uporabljali meliso že stari Rimljani. Danes pa se rabi v znanstveni in ljudski medicini kot čaj, ki pomirja živce, histerijo, melanholijo, nervozne bolečine in motnje v srcu in želodcu. Tudi pri bledičnosti, motnjah v prebavi in krčih se melisa čaj dobro obnese. Za skodelico čaja vzamemo 10 gr rastline. Namesto čaja vzamemo lahko tudi melisin izvleček, ki ga tako napravimo, da možemo za nekaj dni svežo rastlino v spiritu, ki mu dodamo tretjino vode, nato pa precedimo in dobro zamašimo. Jemljemo dnevno 15 do 30 kapljic izvlečka na sladkorju ali pa na vodi.

Prav tako kot melisa je pri nas splošna tudi *meta*. Imamo jih več vrst. V zdravstvu največ uporabljamo *polajevu meta*, tudi drobnolistno imenovano, in *poprovo ali kodrolistno meta*. Druge mete imajo iste zdravilne anovi kot zgoraj našete, le da slabše učinkujejo.

Poprova ali kodrolistna meta — *mentha piperita* raste pri nas po jarkih, potokih in bregovih. Cvete od junija do avgusta. Za čaj nabiramo meto še preden prične cvetiti in jo hitro posušimo v senci da ne izgubi vonja in barve. Hraniti jo moramo na zraku in suhem prostoru.

Kakor melisa, tako tudi poprova meta ugodno vpliva pri različnih nervoznostih in lahkih živčnih boleznih ter glavoboli. Če zjutraj in zvečer spijemo skodelico čaja (3 gr na ¼ litra vode), preženemo želodčne krče, koliko, napenjanje, živčne motnje in želodcu in histerijo.

Ako kuhamo poprovo meto na mleku, pomaga pri bolečinah v trebuhu. Z jelihom pripravljena pa ustavi bljuvanje krvi.

Zunanje uporabljamo metino olje za notranje od revmatizma oteklih in bolečih udov.

Polaj, drobnolistna meta — *mentha pulegioides* se rabi v iste namene kot poprova meta. Tudi jo moramo pazljivo sušiti, da ne izgubi duha, ker je drugače brez vrednosti. Poleg drugih lastnosti, ki jih imajo vse mete, čisti polajeva meta še kri in je zato uporabljamo pri raznih čajnih mešanica.

Pri srečnem ispitni na trgovski srednji šoli v madžarskem Munkaču je bilo od 59 kandidatov zavrženih nič manj kot 40.

Nov svetovni rekord v jadralnem poletu je dosegel Francoz Erik Weisler. Obdržal se je v zraku 38 ur, 21 minut in 24 sekund.

ZA FANTE OD FARE

Športnik Tomaž uči fante plavati

Zdaj, ko je tako vroče in ko marsikoga mika, da bi se podal v hladne valove, kjer bi se kopal in plaval, smo naprosili športnika Tomaža, da bi kaj povedal, kako je treba plavati in kako se naučimo plavati. Tomaž nam je takole odgovoril: Če bi me kdo vprašal, katero vrsto športa imam najraje, bi bil v zadregi; če pa bi me kdo vprašal, kateri šport je najpomembnejši, bi vedel samo za en odgovor: plavanje.

Če bi znali vsi ljudje plavati, bi bilo veliko manj nesreč na vodi, pa bolj znašli bi bili in tudi bolj kreпки. Ljudje se vode bojijo, ker ne znajo plavati, še bolj pa zato, ker vedo o tem in onem povedati, da ga je voda »požrla«.

Če bi postavili na vsa tista mesta ob vodah, kjer je že kdo utonil, križ, kakršne postavljajo na krajih nesreče, tedaj bi ljudje šele prav zares verjeli, da plavanje ni samo šport, pač pa nekaj, česar se mora vsak mlad človek navaditi.

Številke pravijo, da utone na svetu letno na vsak milijon prebivalcev po 133 nesrečnikov. Odstop tek tistih, ki jih je pokosila bela žena v slovenskih vodah, je brez dvoma tudi pri nas prevelik.

Kako se je treba učiti plavati? Bom kar popisal, kako sem učil ljubljanske osmošolce.

Ko sem vstopil ob tri četrt na dve popoldne v šolsko telovadnico, sem opazil na fantih, da se jim prav nič ne ljubi. Pred pol ure so odložili žlico, dan je bil vroč, v šolskih prostorih tovarno.

»Gospod profesor, prosili bi Vas, če bi nam kaj pripovedovali. Saj sami pravite, da ni dobro telovaditi takoj po kosilu in preveč lačni bomo popoldne.«

»Dobro, fantje! Za danes gremo v razred in bomo govorili o teoriji plavanja, prihodnjo uro pa ne boste prišli več v telovadnico, pač pa kar dopoldne v kopališče Ilirije.« Fantje so bili zadovoljni. Od samega veselja so začeli nekateri tuliti, kakor je pač šolska navada, kadar poveš dijakom kaj nepričakovanega.

Začel sem približno takole: Menda ni športa, ki bi bil v resnici tako lahek kakor je plavanje. Če greš v vodo in če zabredeš do vratu, boš občutil, da si veliko lažji. Vsi lahki predmeti plavajo na površini vode, človeško telo pa je le neznatno težje od vode. Največjega orjaka bi lahko držal na rokah, če bi ga položil v vodo! Pri plavanju je treba samo malo veslati z rokami in že te voda nosi.

In vendar imajo ljudje tako neznanek strah pred globoko vodo. V tem strahu tihi glavna krivda, da je med preprostimi ljudstvom toliko neplavčev. Če taki ljudje padejo ali zabredejo v globoko vodo, začno kričati, z obrazom pa bere grozoten strah. Srce jim zleze v grlo, sapo izgubijo, z rokami pa začnejo krčevito mahati. Take je kajpada hudo težko naučiti plavanja, čeprav smo rekli, da je ta telovadba tako enostavna.

Ljudje se ne bojijo vode samo zaradi tega, ker jim je strah pred globoko, deroto in požrešno vodo! Privzgojen, pač pa tudi zato, ker je voda — mokra in mrzla. Vode se je treba navaditi in v tem je vsa skrivnostna abeceda plavanja, v tem je ključ do uspeha.

»Kaj pa giba z rokami in nogami?« je vprašal Matevž, kateremu sem bral iz oči, kako rad bi se

navadil te spretnosti. »Počakajte, tudi to pride na vrsto, je pa manj važno.« Ni namreč dovolj, da se ne bojite vode, potrebno je precej vaje, da se vode navadite. »Domače naloge za neplavčeve bi bile takele: začeti je treba z umivanjem vsega telesa z mrzlo vodo; za tem pride na vrsto vztrajanje pod mrzlo prho in mirno prenašanje mrzlih polivov; tretja in najvažnejša naloga pa je v tem, da ležete v kad ali plitko vodo in se uriš v potapljanju vsega telesa, v gledanju pod vodo in v izdihavanju.

To menda ve vsakdo, da pod vodo ne moreš dihati; usta pa so lahko odprta. Na vse to — na mokroto, mraz, potapljanje in gledanje pod vodo se je treba navaditi, pa boš plaval pri prvi uri plavalnega pouka.

V športu ločimo tri glavne vrste plavanja: prosti slog ali »crawl«, pri katerem veslamo z rokami izmenoma zdaj z levo zdaj z desno, prsno plavanje ali »po žabje« in hrbtno plavanje ali vznak. Najhitrejši način plavanja je crawl. Svetovni rekord v crawlu ima Amerikanec Fick, ki je preplaval 100 m v 56,4 sekundah.

Dijakom sem narisal na tablo plavalca, ki plava crawl.

Na črno šolsko tablo je narisal učitelj Tomaž plavalca crawl in učil svoje dijake abecede plavanja

Kaj opazimo na sliki? Telo leži vodoravno na površini vode, z nogami brea, dol in gor, z rokami pa se vleče naprej zdaj z desno, zdaj z levo. Težko je plavati, če moliš glavo visoko nad vodo. Zaradi tega ležiš tudi z glavo v vodi in pravimo, da jo z glavo režeš. Ker je telo v vodi skoraj brez teže, je razumljivo, da morajo biti gibi z rokami mehki in sproščeni. Ti gibi naj bodo pri začetnikih tudi mirni in počasni. Tako občutljivo je treba potegniti, da občutiš upor vode, kar te drži na površini. Z rokami veslamo torej podobno kakor v čolnu, za vesla pa služijo gole roke a ploščatimi dlani.

Z nogami breamo gor in dol, pri tem pa jih ne smemo preveč krčiti. Nogi sta v kolenih skoraj ravni, stopala pa so mehka kakor ribja plavut. Z nogami breamo precej hitro, z rokami pa veslamo počasi. Ko napravimo z nogami tri strige, poegnemo z roko samo enkrat. Takšen je torej crawl: telo leži visoko na površini vode, z glavo režemo vodo kakor zemlja s plugom in tako drčimo naprej kakor bohem, hitro ali počasi.

Kar prehitro se je oglasil šolski zvonec in ure je bilo konec. »Domače naloge«, menda prvo iz telovadbe, sem dal samo neplavčevem: »Vsako jutro pod prho in vsak dan v kad, pa se boste kaj hitro naučili plavanja!« O prvi šolski telovadni uri v kopališču, pa še drugi kaj!

170.800 delavcev — industrijskih ter kmetijskih — je odšlo do konca preteklega meseca v Nemčijo; družine so prejele 46 milij. frankov podpor. 1.300.000 ljudi je obiskalo razstavo v Berlinu pod imenom »V evropskem paradizu«.

Mali oglasnik

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Smrekovo čreslo

Iepo, zdravo suho in jezično kupi vsako količino usnjarna Lavrič J., št. Vid pri Slučni, Ljubljana.

Hlapec

vajenega vseh kmečkih del, iščem. Babinik Franc, Zg. Kašelj 35, p. Dev. Mar. v Polju.

Voz zapravljiček

(federlauder) rabljen, mekarski vozček, dva teška vozova (tajselna) in nov trikelj v prodam. Hrome Franciška, Sneiderje št. 47, p. D. M. v Polju, Ljubljana.

Oglašuj v Domoljubnem malem oglasniku!

PRAVNI NASVETI

Določba izročilne pogodbe so obvezne. J. G. L. Zvedeli ste, da je vaš stric v letu 1900 prevzel posestvo, ki bi ga moral v slučaju, da nima lastnih potomcev, po smrti izročiti svojemu bratu — vašemu očetu. Ker stric nima potomcev in je že v letih, vprašate, če je ta določba izročilne pogodbe tudi še sedaj veljavna, ali pa, če je stric upravičen, da v oporoki po svoji volji razpolaga s posestvom. — Svetujemo vam, da se v zemljiški knjigi prepričate, če in kakšno onemajitev lastniške pravice je pri posestvu vašega strica zaznamovana. Če se sami ne spoznate, vam bo službojuči sodni uradnik pokazal v zbirki stin dolžno izročilno pogodbo iz leta 1898, ki jo lahko prepišete. Če se je stric takrat, pred leti, pogodbeno odrekal kakim pravici, ga ta pogodbeni obveza še vedno veže in je ne more enostransko spremeniti. Če se je pa odrekal le za določeno dobo let in so ta leta že potekla, potem je pa neomejen gospodar in lastnik posestva ter lahko v oporoki postavi dediča po svoji izbiri. — Potrebno bo predvsem, da se prepričate o točni vsebini izročilne pogodbe.

Razlika med »motenjem posestic in tožbo na priznanje neobstoja služnostne pravice«. M. C. L. — Hočete vedeti, kakšna je razlika med tožbo zaradi »motenja posestic in tožbo na priznanje obstoja ali neobstoja kakšne služnostne pravice? Tožbe zaradi motenja posesti so včasih tudi potrebne, v večini primerov so pa to tožbe, s katerimi se hoče nasprotniku naprtili le pravne stroške. Na pr.: Čez vaš travnik lani sosed ni vozil. Letos ob kosnji pa je peljal s praznim vozom, dasi ima tudi drugo drugo pot. Škoda vam ni napravil nobene. Vendar ste ga lahko tekmo 30 dni po tej vožnji tožili zaradi motenja posesti, češ, da je vozil neopravičeno čez vaš travnik. Pri razpravi se bo sodišče omejilo le na to, ali je sosed res peljal v dolžnem času čez vaš travnik in če ste vi tedaj bili v mirni posesti tega travnika. Tožbo boste dobili in sosed bo moral plačati pravne stroške. Kljub temu vas pa sosed lahko toži »na priznanje obstoja služnostne pravice vožnje čez vaš travnik«. V tej tožbi bo smel sosed predlagati dokaze za to, da je tekmo zadnjih 30 let mirno in nemoteno izvrševal vožnje čez vaš travnik in s tem to služnostno pravico tudi priposestvoval. Če bodo priče potrdile njegove navedbe, bo sodišče izdalo sodbo, s katero bo sosedu priznana služnostna pravica vožnje in bo smel sosed to pravico na podlagi sodbe tudi vknjižiti. — Pri tožbah zaradi »motenja posesti« se torej razpravlja le o trenutnem stanju neposredno pred motilnim dejanjem, pri tožbah zaradi priznanja obstoja ali neobstoja služnostne pravice se pa razpravlja o stanju, ki je bilo tekmo zadnjih 30 let in se na podlagi sodbe izrečenih v teh pravnah lahko doseže izbris ali vknjižbo služnostne pravice v zemljiški knjigi.

Šolske takse invalidskih otrok M. V. L. — Po invalidskem zakonu iz leta 1939, ki tudi še sedaj velja, so otroci oseb, ki so začrtene s tem zakonom, oproščeni vseh taks za čas in v vrednosti njihovim šolanjem na vseh državnih in samoupravnih šolah do njih doživitve, in to ne glede na imovinsko stanje. Zahteva in plačilo prispevka za tiskovine je opravičena, kajti le takšni invalidi niso dolžni plačati otroci invalidov.

Posvojitelj K. L. — Le predlog na posvojitelj nedolne osebe se stavi pri okrajnem sodišču. Ker pa hočete posvojiti dekle, ki je staro 21 let, so vas na okrajnem sodišču pravilno napotili na okrajno sodišče. Ni potrebno, da se oseba zglašite pri sodišču, pač pa lahko pošljete vlogo s potrebnimi listinami po pošti na okrajno sodišče. Priložiti morate: 1. posvojitveno pogodbo spisano pri notarju ali pa napravljeno pri okrajnem sodišču; 2. rojstni list posvojenke in vaš 3. ravnotako domovnico za oba in 4. vaš poročilni list. Ko bo odločba okrajnega sodišča o posvojitvi pravomočna, bo sodišče samo zaprosilo upravno knjig in se vam bodo vrnille vse priloge uradnega knjig in se vam bod vrnille vse priloge uradnega

Ameriška republika Argentina ima sedaj 13 milijonov 600.000 prebivalcev; 1 in pol odstotka več kot leta 1940.

Uradno je priznala slovaško republiko francoska Lavalova vlada v Vichyju.

Izšla je nova knjiga
„Slovenčeve knjižnice“

„BAJ GANJO“

(STRIC GANJO) — Spisal Aleko Konstantinov ki je najbolj brana bolgarska knjiga! Dobite jo po vseh knjigarnah in trafikah, stane le 6 lir

Kupujte knjige „Slovenčeve knjižnice“

»Domoljub« stane 24 lir za celo leto, za inozemstvo 30 lir. — Dopise in spise sprejema uredništvo »Domoljub«, naročnino, inserate in reklamacije pa upravlja »Domoljub«. — Oglasi se zaračunajo po posebnem cniku. — Telefon uredništva in uprave: št. 46-44. Izdajatelj: dr. Gregorij Pečjak. — Urednik: Jože Košček. — Za Ljudsko tiskarno: Jože Kramarič.